

Priority pre integráciu utečencov a utečieniek v Bratislave

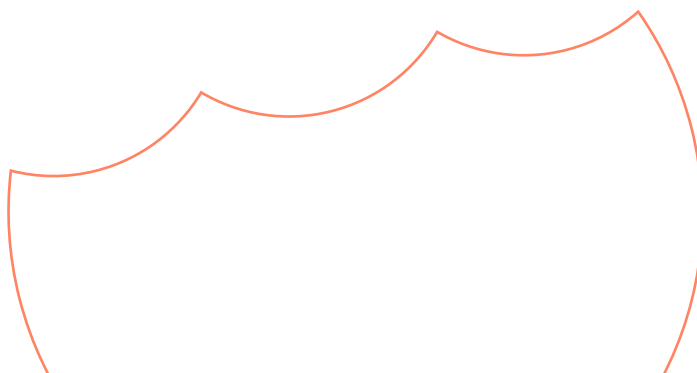
Mareena v roku 2022 mapovala poskytovanie služieb ukrajinským odídencom a odídenkyniam v 5 slovenských mestách, vrátane Bratislavy.

Závery situačnej analýzy integračných služieb a komunitnej podpory v Bratislave boli predstavené hlavným aktérom v meste na facilitovanom stretnutí v decembri 2022. Tento dokument sumarizuje oblasti, ktoré počas stretnutia aktéri identifikovali ako prioritné pre ďalšie obdobie.

Stretnutia sa zúčastnili zástupcovia a zástupkyne organizácií a inštitúcií:

- Centrum vzdelávacích analýz (CVA)
- CVEK
- IPčko
- Liga za ľudské práva
- Mareena
- Mesto Bratislava
- Nadácia Milana Šimečku
- NIVaM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže
- Slovenská humanitná rada

Cieľom stretnutia bolo získať spätnú väzbu na situačnú analýzu a pokračovať v diskusii o výzvach v súvislosti s pomocou odídencom a odídenkyniam z Ukrajiny a hľadanie spoločných riešení.

Návrhy potrebných riešení pre zvýšenie ochrany a inklúzie ľudí z Ukrajiny v Bratislave

Pozitíva aktuálnej participácie miestnych aktérov

- A. Aktívne zapojenie sa miestnych aktérov – aktéri, ktorí sa doposiaľ neangažovali v téme integrácie a inklúzie cudzincov a cudziniiek, boli schopní sa zmobilizovať
- B. Rozvoj mimovládnych organizácií (MVO) – MVO venujúce sa témam integrácie a migrácie rozvinuli svoje služby horizontálne aj vertikálne
- C. Dostupná komunikácia smerom k odídencom a odídenkyniam – spustená web-stránka hlavného mesta, zapájanie komunitných tlmočníkov a ukrajinsky hovoriacich dobrovoľníkov a dobrovoľníčok, ich zapojením a zamestnaním v miestnych organizáciách

Výzvy

- Zabezpečenie dlhodobého vedenia agendy integrácie v hlavnom meste.
- Otázka fungovania Asistenčného centra pomoci (ACP) Bottova v budúcnosti – aktuálne priestory slúžiace tomuto účelu nie sú trvalým riešením a bude potrebné zabezpečiť vhodné priestory, ktoré budú poskytovať svoje služby aj pre cudzincov a cudzinky, utečenky a utečencov z iných krajín.
- Spracovanie skúsenosti mesta s reakciou na príchod ľudí z Ukrajiny (úloha jednotlivých aktérov, zhodnotenie funkčnosti riešení a návrhy na zlepšenie)
- Vytvorenie plánu pre opätovný príchod väčšej skupiny ľudí – výzvou bude najmä zabezpečiť dostatok ubytovacích kapacít v meste.
- Prepájanie komunít – je potrebná aktívnejšia komunikácia smerom k cudzineckým komunitám, ako aj k väčšinovému obyvateľstvu mesta.
- Systematickejšia koordinácia a sieťovanie aktérov – od leta do decembra 2022 absentovalo koordinačné stretnutie organizácií, ktoré poskytujú služby a podporu ľuďom z Ukrajiny. Potrebná je systematickejšia koordinácia zo strany mesta. Dochádza k duplicitám služieb, naopak, niektoré služby sú pokryté málo.
- Je potrebné venovať pozornosť začleneniu žiakov do vzdelávacieho procesu. Začlenenosť je nízka v dôsledku nedostatočných kapacít, nepripravenosti škôl a prípadom šikany. Je potrebné sa venovať aj systematickejšej práci so žiakmi a učiteľmi.
- Materiálna pomoc – vzhľadom na veľký počet ľudí z Ukrajiny v Bratislave je potreba materiálnej pomoci stále aktuálna, no možnosti poskytovateľov sa zredukovali.
- Nadstavba jazykového vzdelávania – nedostatok bezplatných kurzov pre pokročilých supľujú jazykové kaviarne a konverzačné kurzy.

Zdravotná starostlivosť

V rámci výskumu o skúsenostiach utečencov a utečenkýň s poskytovanými službami, ktorý realizovala v roku 2022 Mareena v spolupráci s CVEK, bol v rámci Bratislavy jednoznačne najčastejšou odpoveďou nedostatočný prístup k zdravotnej starostlivosti. Ľudia nevedia, kde začať, keď hľadajú lekára, dostávajú sa do patových situácií.

Príčinami sú jazyková bariéra, neochota a nedostatočné kapacity ambulancií alebo neznalosť systému, nedostatok informácií. Hoci existujú špecializované ambulancie určené ľuďom z Ukrajiny (Petržalka-Rovniankova, Kramáre, ambulancia v ACP), ľuďom chýba povedomie a znalosť o fungovaní systému zdravotnej starostlivosti, od celkom prvých krokov (ako vôbec získať zdravotné poistenie).

Táto otázka často súvisí s komunikáciou zo strany zamestnávateľov. Nie všetci zamestnávatelia dostatočne informujú svojich zamestnancov o systéme zdravotnej starostlivosti, neprihlasujú ich do zdravotnej poisťovne alebo možnosť prístupu k zdravotnému poisteniu podmieňujú neadekvátnymi pracovnými

zmluvami (skrátene úväzky a pod.). Výzvou je aj dostupnosť zdravotnej starostlivosti pri špecificky zraniteľnej skupine nezamestnaných ľudí – seniorov. Potrebne je aj posilniť osvetu medzi poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti – lekári si častokrát nie sú istí ako vykázať ošetrovanie odídencov voči poisťovní, či štátu.

Pomôcť by mohla zvýšená dostupnosť mobilných tímov poskytujúcich informácie a základnú orientáciu v systéme zdravotnej starostlivosti a odporúčania na relevantné ambulancie pre ľudí z Ukrajiny. Pomohla by aj celkovo väčšia osвета a informovanosť v tejto téme a zrozumiteľné usmernenia zo strany štátu. Niektoré služby čiastočne dokážu suplovať organizácie ako Červený kríž, nie sú to však systémové, dlhodobo udržateľné riešenia.

S touto témou pomerne úzko súvisí aj pracovné vykorisťovanie, ktoré bolo počas roka zaznamenané viacerými organizáciami. Ľudia z Ukrajiny sú zamestnávaní nelegálne, prípadne na neadekvátne pracovné zmluvy k pomeru práce a pracovnému času. Nie sú dodržiavané štandardy, na ktoré majú podľa zákonníka práce nárok. Aj v tejto oblasti je potrebná vyššia informovanosť a tiež rozšírené služby pracovného poradenstva, na ktorých plánujú niektorí aktéri viac pracovať.

2

Školstvo

Prístup k vzdelaniu, zapojenie detí a mladých z Ukrajiny do vzdelávacieho procesu sú mnohými aktérmi vnímané ako výzva. V predprimárnom vzdelávaní chýbajú kapacity aj pre väčšinové obyvateľstvo, pre ekonomicky silnejšie rodiny je dostupnejšie umiestniť deti do súkromných zariadení.

Centrum vzdelávacích analýz (CVA) realizuje výskum, ktorý ukáže bližší pohľad na to, kde sú problémy pri deťoch zapojených v školskom procese, aké mechanizmy by bolo potrebné podporiť a nastaviť pre kvalitnejšie zapojenie detí z Ukrajiny do vzdelávacieho procesu. Deti zo vzdelávacieho procesu aj vypadávajú. Dopyt od škôl je po asistentoch, školy nevedia, odkiaľ majú zohnať financie, aby ich mohli zamestnávať naďalej, keďže z normatívo je financovanie nedostatočné (resp. zdroje neprídu včas). Zaujímavé by mohlo byť zapojenie študentov vysokých škôl z relevantných odborov (filozofické, pedagogické smery) do praxe.

Potenciálna je tiež možnosť rokovať o týchto potrebách s medzinárodnými donormi, napr. s UNICEF, s cieľom systematicky podporiť vytvorenie pozícií asistentov učiteľa v školskom systéme. Častokrát však ani samotné vedenie škôl nevie, ako takého človeka zamestnať alebo ako vôbec identifikovať túto potrebu.

CPPP a P zamestnáva tri ukrajinské psychologičky, ktoré majú nostrifikáciu – môžu asistovať a byť nápomocné školám, avšak počet je malý. Pomohla by urýchlená nostrifikácia diplomov ukrajinských odborníkov a odborníčok.

Mesto navrhlo špecificky sa venovať téme školstva na samostatnom stretnutí vo februári 2023, kde sa budú hľadať konkrétnejšie možnosti riešenia.

3

Koordinácia aktérov

Od januára 2023 sa budú pravidelne konať koordinačné stretnutia pod vedením Magistrátu Hlavného mesta Bratislavy a pracovníčok venujúcich sa integrácii odídenčov a odídenkýň a iných cudzincov a cudziniiek na území mesta.

Okrem všeobecných koordinačných stretnutí sa plánuje koordinácia na úrovni pracovných skupín pre špecifické témy (materiálna pomoc, školstvo a pod.). Pre plynulý chod a udržanie, prípadne zlepšenie pomoci a asistencie ľuďom z Ukrajiny (aj iným cudzincom) je kľúčové identifikovanie nových priestorov Asistenčného centra a presunutie služieb z areálu Bottova. Potenciálne prerušenie služieb by mohlo negatívne ovplyvniť dostupnosť služieb pre ľudí z Ukrajiny.

4

Zapojenie ukrajinskej komunity do riešení

Ukrajinská komunita v Bratislave je veľmi aktívna, ale zároveň aj veľmi členitá a široká. Nedá sa úplne hovoriť o koherentnej komunite. Dôležité úlohy v komunite zohrávajú Ukrajinky a Ukrajinci, ktorí žijú na území mesta dlhodobo a prišli v rôznom časovom období pred vypuknutím vojny.

V mnohých otázkach si distribúciu informácií a užitočných zdrojov pomoci dokáže komunita zabezpečiť aj sama. Taktiež je dôležité, že mnoho organizácií venujúcich sa integrácii zamestnáva ľudí z Ukrajiny priamo vo svojich tímoch, čo uľahčuje šírenie informovanosti a dôveryhodných informácií o rôznych témach. Ukrajinská komunita zároveň funguje aj vo formálnych združeniach či iniciatívach (napríklad Sme spolu) a partnerským spôsobom sa podieľajú na poskytovaní služieb a koordinácii pomoci.

Fotografie: Gabriela Teplická, archív Mareena

Grafická úprava: Filip Lichtneker

Připravené s finanční podporou UNHCR

© Mareena

